

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 września 2013 roku Sąd Rejonowy w Łowiczu w sprawie o sygn. akt I C 120/13 z powództwa S. B. przeciwko (...) Zakładowi (...) na (...) SA w W. o podwyższenie renty:

1. zwaloryzował rentę odroczoną należną powódce od pozwanego, wynikającą z umowy ubezpieczenia zawartej w dniu 3 grudnia 1975 roku, ustaloną ostatnio na kwotę 600,00 złotych wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dnia 25 stycznia 2000 roku w sprawie o sygn. akt I C 72/99, w ten sposób, że podwyższa rentę z kwoty 600,00 złotych miesięcznie od kwoty 900,00 złotych od dnia 1 stycznia 2013 roku, płatną wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 30 września 2013 roku do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w pozostałej części;
3. nie obciążył pozwanej kosztami procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o ustalenie, że powódka w dniu 3 11 1975 roku zawarła z Państwowym Zakładem (...) w Ł. umowę ubezpieczenia renty odroczonej wg taryfy XII - polisa nr (...). W książeczce renty odroczonej ustalono, że renta płatna będzie od dnia 27 marca 1986 roku. Renta w okresie odroczenia terminu płatności wzrastać miała corocznie o 24,5 % od 1982 roku. Kwota rat rent miesięcznych w okresie jej wypłacania wzrastać miała zaś corocznie o 10,5 %. Powódka opłacała należne składki. Po kolejnych wpłatach składki i jej rewaloryzacji przez ubezpieczyciela ustalono wysokość należnej powódce renty od dnia 27 marca 1986 roku na kwotę 5.036 złotych (polisa nr (...)). Powódka trzykrotnie występowała do Sądu o waloryzację należnej jej renty. Pierwszy raz należna powódce renta zwaloryzowana została wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dnia 30 września 1993 roku, wydanym w sprawie I C 39/93, zmienionym następnie wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Skierniewicach z dnia 25 stycznia 1994 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I Cr 317/93. Następnie renta zwaloryzowana została wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dnia 20 sierpnia 1996 roku, wydanym w sprawie I C 90/95, od którego apelacja oddalona została wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Skierniewicach z dnia 28 lutego 1997 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I Ca 19/97. Ostatni raz renta zwaloryzowana została wyrokiem Sądu Rejonowego w Łowiczu z dnia 25 stycznia 2000 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 72/99, od którego apelacja pozwanej oddalona została wyrokiem Sądu Okręgowego w Skierniewicach z dnia 28 lipca 2000 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I Ca 131/00. Powódka ma obecnie 87 lat. Jest rozwódką. Samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe i pokrywa koszty swego utrzymania, wymaga stałej pomocy i wsparcia ze strony osób trzecich. Powódka utrzymuje się z emerytury w kwocie 1.082,59 złote oraz renty wypłacanej przez pozwanego w kwocie 600 złotych. Ponosi stałe koszty utrzymania, na które składają się należności za energię elektryczną, czynsz, gaz, telefon, telewizję, koszty wyżywienia, ubrań, środków chemicznych, koszty zakupu leków i wizyt lekarskich. Powódka ma problemy kardiologiczne i ortopedyczne. Porusza się przy pomocy kul łokciowych, pozostaje pod stałą opieką ortopedy, wymaga rehabilitacji, wielokrotnie była operowana. Jest zaliczona do pierwszej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia. W lipcu 2000 roku powódka przeszła endoprotezoplastykę stawu biodrowego prawego. W marcu 2001 roku poddana została kolejnej operacji, w toku której dokonano usunięcia złamanej płyty kątowej, resekcji kości i ponownego jej zespolenia. Powódka nie zawsze jest w stanie zaspokoić wszystkie opisane wyżej potrzeby. Korzysta ze wsparcia ze strony dzieci, które pomagają jej zapewniając w miarę potrzeby środek transportu, przygotowując posiłki. W okresie, w którym waloryzowana była ostatnio wysokość renty powódki, powódka była już po wypadku, poruszała się przy pomocy kul i nie była w pełni samodzielna, wymagała pomocy osób trzecich. Rodzaj wydatków związanych z utrzymaniem powódki nie uległ zmianie. Pozwany (...) Zakład (...) na (...) S.A. znajduje się w dobrej kondycji finansowej, osiąga zyski z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w III kwartale 1999 roku wynosiło 1175,55 zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w II kwartale 2013r. wynosiło 3612,51zł a netto 2583,29zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy uznał, że, w świetle dyspozycji art. 358 § 3 k.c. powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie. W ocenie Sądu, od czasu, kiedy sąd ostatni raz ustalał wysokość należnej

powódce renty, to jest od 2000 roku do chwili obecnej doszło do istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza w rozumieniu przedmiotowego przepisu. Znacznym zmianom uległy wskaźniki ekonomiczno – finansowe informujące o zmianach siły nabywczej pieniądza. Nastąpił choćby wzrost średniego i minimalnego miesięcznego wynagrodzenia, wzrost świadczeń emerytalno - rentowych. Nastąpił też wzrost cen i usług konsumpcyjnych. Nie sposób nie zauważyć, że nastąpił spadek realnej wartości renty powódki w porównaniu do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, a także w porównaniu do emerytury jaką otrzymuje powódka. Renta powódki w 2000 roku ustalona na kwotę 600 zł stanowiła 100% jej ówczesnej emerytury. Obecnie renta ta w porównaniu do emerytury powódki wynoszącej 1082,59 zł stanowi 55% emerytury. Zdaniem Sądu, za waloryzacją renty przemawia również analiza interesów stron oraz zasad współżycia społecznego. Interes powódki w zwaloryzowaniu renty powinien być analizowany przez pryzmat jej sytuacji osobistej, zdrowotnej, majątkowej, z uwzględnieniem jej wieku oraz zasad współżycia społecznego. Dokonując tej analizy Sąd stwierdził, że od czasu, kiedy ostatni raz ustalana była wysokość należnej powódce renty jej koszty utrzymania, zwłaszcza z powodu narastających problemów zdrowotnych, uległy zwiększeniu. W pozostałym zakresie jej sytuacja osobista nie uległa istotnej zmianie. Ostatni raz renta należna powódce waloryzowana była w 2000 roku. W ocenie Sądu, najwłaściwszym miernikiem waloryzacji jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie. Przy uwzględnieniu tego wskaźnika dokonywane były też poprzednie waloryzacje sądowe renty powódki- na mocy wyroków w sprawach sygn. akt IC 72/99 i IC 90/95. Dokonana przez sąd w toku niniejszego postępowania waloryzacja uwzględnia sposób waloryzacji uznany za najwłaściwszy przez sądy w toku prowadzonych już między stronami postępowań sądowych o waloryzację renty. Sąd Okręgowy w Skierniewicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lipca 2000 roku wydanego w sprawie I Ca 131/00 wskazał, że miarodajnym miernikiem waloryzacji renty powódki winno być przeciętne miesięczne wynagrodzenie i sposób waloryzacji dokonany przez Sąd Wojewódzki w Skierniewicach opisany w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lutego 1997 roku, wydanego w sprawie I Ca 19/97. Sąd Wojewódzki w powołanym wyżej uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lutego 1997 roku, wyliczył, że:- w okresie od 3 listopada 1975 roku do 28 grudnia 1984 roku powódka wpłaciła łączną składkę w kwocie 300.000 złotych,- na dzień 27 marca 1986 roku (...) wyliczył, że należna powódce renta wynosić będzie 5.036 złotych, co stanowiło 18,88 % przeciętnego wynagrodzenia netto, 1,68 % wartości nominalnej składki oraz 1,38 % wartości składki przy uwzględnieniu jej waloryzacji dokonanej przez (...) w dniu 31 grudnia 1981 roku, - średnia płac z lat 1975 – 1984 według wyliczeń Sądu wynosiła 7.303 złote, a zatem łączna składka w kwocie 300.000 złotych stanowiła 41,08 średnich płac. Sąd wskazał, że pierwszym etapem ustalenia wysokości należnej powódce renty winno być ustalenie wysokości zwaloryzowanej składki wpłaconej przez powódkę i odniesienie się do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Sąd przyjął, że wysokość zwaloryzowanej składki ustalić należy mnożąc przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto przez 41,08. Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w dacie orzekania, tj II kwartale 2013 roku wynosiło 3.612,51 zł brutto, to jest 2.583,29 zł netto, a zatem wysokość zwaloryzowanej składki wynosi 106.121,55 zł ($2.520,35 \text{ zł} \times 41,08 = 106.121,55 \text{ zł}$). Zwaloryzowana renta, jak wskazał Sąd w powołanych wyżej orzeczeniach, stanowić powinna 1,38 % wpłaconej przez powódkę zwaloryzowanej składki, zatem obecnie kwotę 1.464,48 zł. ($106.121,55 \text{ zł} \times 1,38 : 100 = 1.464,48 \text{ złotych}$). Uwzględniając interesy obu stron oraz zasady współżycia społecznego, Sąd uznał, że uzasadnione jest żądanie dokonania waloryzacji należnej powódce renty poprzez jej podwyższenie z kwoty 600 zł do kwoty po 900 złotych miesięcznie. Przemawia za tym zakres zmiany sytuacji życiowej powódki od czasu ostatniej sądowej waloryzacji renty, aktualna sytuacja ekonomiczna pozwanego oraz konieczność rozłożenia konsekwencji ekonomicznych istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza na obie strony. Waloryzacja renty do kwoty 900 zł przywróci świadczeniu wypłacanemu powódce rzeczywistą, wynikającą z treści łączącego strony stosunku prawnego wartość ekonomiczną.

W pozostałym zakresie sąd powództwo oddalił jako niezasadne. Z uwagi na konstytutywny charakter wyroku odsetki od zwaloryzowanej renty sąd zasądził od dnia wyrokowania na podstawie art. 481 par. 1 i 2 k.c. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. i nie obciążył powódki kosztami procesu należnymi pozwanemu przy uwzględnieniu stopnia w jakim powództwo zostało uwzględnione. Powódka poniosła koszty procesu w łącznej kwocie 1.698 zł a pozwany w kwocie 1.217 zł. Łączne koszty sprawy wniosły 2.915 zł. Powódka wygrała sprawę w 36% a przegrała w 64%, zatem winna zwrócić pozwanemu kwotę 167,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. ($2915 \text{ zł} \times 36\% = 1049,40 \text{ zł}$) (...)- $1049,40 \text{ zł} = 167,60 \text{ zł}$). Sąd odstępując od obciążenia powódki kosztami procesu miał na względzie jej trudną sytuację życiową oraz oceny charakter dochodzonego roszczenia.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w części, to jest w zakresie punktu 2. Rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego skarżąca zarzuciła naruszenie:

- art. 358¹ § 3 k.c. poprzez nierozważnie interesów stron, uwzględnienie w większej mierze interesu pozwanego, niewskazanie jakimi przesłankami kierował się Sąd oddalając w części żądanie powódki mimo uznania za najwłaściwszy (tak jak wносиła powódka) sposób waloryzacji wskazany przez Sąd Okręgowy w Skierniewicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lipca 2000 roku wydanego w sprawie I Ca 131/00;

- nieuwzględnienie treści łączącej strony umowy oraz nieodniesienie się do wynikającej z umowy klauzuli waloryzacyjnej mimo sformułowania w pozwie żądania podwyższenia renty w oparciu o treść umowy.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i podwyższenie renty należnej powódce do kwoty 1.430,00 złotych miesięcznie poczynając od dnia 1 stycznia 2013 roku wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego (apelacja wraz z załącznikiem – 112-118).

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu za II Instancję (odpowieź na apelację – k. 122- 123).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własny ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny.

Wbrew zapatrywaniom skarżącej, Sąd I instancji w niniejszej sprawie dokonał bowiem prawidłowej, gdyż odpowiadającej wymogom określonym w art. 233 § 1 k.p.c. oceny dowodów, w oparciu o którą wyprowadził również trafne wnioski jurydyczne. Swoje stanowisko zaś nadto wyczerpująco i przekonująco uzasadnił. Wobec faktu, że nie jest rzeczą Sądu odwoławczego, powielanie wyводу, trafnie przytoczonego już przez Sąd I instancji, którego argumentację, Sąd Okręgowy w pełni aprobuje i przyjmuje za własną, w ramach niniejszego uzasadnienia poprzestać należy jedynie na odniesieniu się do zarzutów podniesionych w apelacji.

Zarzuty te uznać natomiast należało za chybione.

Mając na uwadze, iż Sąd Rejonowy rozłożył ciężar ryzyka inflacji pomiędzy stronami niemal równomiernie i uwzględniając szczególną sytuację powódki zasądził na jej rzecz kwotę stanowiącą około 60% zwaloryzowanego świadczenia, nie sposób przede wszystkim podzielić zarzutu apelacji jakoby rozstrzygnięcie Sądu I instancji zapadło z naruszeniem art. 358¹ § 3 k.c., a tym bardziej by w większej mierze uwzględniało interes pozwanej niż powódki. Przeciwnie, to właśnie podzielenie stanowiska skarżącej prowadziłoby do wydania rozstrzygnięcia sprzecznego z dyspozycją przedmiotowego przepisu. Przepis ten jednoznacznie wszak stanowi, że sąd przy waloryzacji świadczenia winien uwzględnić interesy obu stron. Zgodnie z dyrektywą art. 358¹ § 3 k.c. waloryzacja świadczenia nie może bowiem ograniczyć się do prostego przewartościowania świadczenia pieniężnego wedle przyjętego miernika, lecz musi polegać na sprawiedliwym (słusznym) rozłożeniu konsekwencji ekonomicznych istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza na obie strony i to przy uwzględnieniu okoliczności zawarcia umowy ubezpieczenia oraz indywidualnej sytuacji każdej ze stron, nie tylko ekonomicznej, ale i ogólnozyciowej (tak m. in. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 27 września 2012 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I ACA 699/12 opublikowanym w bazie orzecznictwa Lex pod nr (...)). Domagając się podwyższenia należnej jej renty odroczonej do kwoty objętej pozwem odpowiadającej w istocie kwocie pełnej waloryzacji, skarżąca ewidentnie natomiast nie dostrzega, że zaaprobowanie jej stanowiska prowadziłoby do sytuacji, w której konsekwencje ekonomiczne istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza obciążłyby wyłącznie jedną ze stron umowy.

Reasumując, w ocenie Sądu Okręgowego, analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, nie pozostawia najmniejszych wątpliwości, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji w pełni odpowiada powyżej wskazanym wymogom. A skoro tak, nie ma żadnych podstaw dla ingerencji w treść zaskarżonego rozstrzygnięcia zgodnie z intencją skarżącej.

Wskazać bowiem należy, że skarżąca niezasadnie również odwołuje się do zawartej w łączącej ją z pozwaną umowie klauzuli waloryzacyjnej. Waloryzacja sądowa renty płaconej na podstawie umowy ubezpieczenia renty odroczonej wyłącza bowiem możliwość jej podwyższenia na podstawie postanowień przewidujących waloryzację umowną zamieszczonych w umowie ubezpieczenia. Możliwość zastosowania waloryzacji sądowej po uruchomieniu mechanizmu waloryzacji umownej nie oznacza wszak dopuszczalności odwrotnej sekwencji tych zdarzeń prawnych, gdy zamieszczona w umowie ubezpieczeniowej klauzula waloryzacyjna nie stwarzała dla wierzyciela wystarczającej ochrony prawnej związku z czym zdecydował się na efektywniejszą ochronę na podstawie art. 358¹ § 3 k.c., polegającą właśnie na określeniu wierzytelności pieniężnej na wyższym poziomie. Kwestia ta była już także przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 14 stycznia 2011 roku wydanym w sprawie o sygn. akt II CSK 343/10 opublikowanym m. in. w OSNC 2011/9/105 zajął stanowisko zgodne z powyżej przedstawionym.

Powyższe prowadzi do wniosku, że pomimo obszerności wywodów apelacji, skarżąca nie zdołała przedstawić jakichkolwiek merytorycznych argumentów, które podważałyby prawidłowość zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Dlatego też, Sąd Okręgowy w punkcie 1. wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2. wyroku na podstawie art. 102 k.p.c. Charakter roszczenia oraz sytuacja życiowa powódki, w ocenie Sądu Odwoławczego, sprawiają, że rozliczeniu kosztów postępowania apelacyjnego w niniejszej sprawie w oparciu o zasadę podstawową, czyli zgodnie z wynikiem procesu, sprzeciwiałyby się względy słuszności.